

παραστήσω εἰς τὸν βασιλέα ὅτι ἀνδιετέλεσα ταμίας ἢ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, προσπαθῆσας καὶ ἐπιτυχῶν νὰ ἐκτελέσω τὰ καθήκοντά μου οὕτως ὥστε νὰ ἐλκύσω τὴν βασιλικὴν εὐνοίαν, τοῦτο δὲν ἐγγυᾶται τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα καὶ διὰ χάραν ἧς πᾶσαι αἱ περιστάσεις μοὶ εἰσι ξένα. Ἄλλο δὲ οἰκονομολόγος καὶ ἄλλο πολιτικὸς ὀργανωτὴς κράτους καὶ ὁδηγὸς τῶν πρώτων βημάτων τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ βασιλέως.

«Ἄλλὰ πᾶσαι μου αὐται αἱ ἐνστάσεις, προσέθηκον, εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν. Ὁ Βασιλεὺς μετὰ τὴν ἀγαθότητα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀκλονήτου ἀποφάσεως ἐπέμεινε, ὥστε τὸ ἐθεώρησα ὡς παρακοὴν καὶ παράβασιν καθήκοντος τὸ νὰ μὴ ἀπέλθω ὅπου μ' ἔπεμπε. Καὶ ἐπροσπάθησα μὲν νὰ πράξω τὸ κατὰ δύναμιν, ἀλλὰ δὲν εἶναι παράδοξον ἂν εἰς πολλὰ, κατ' ἀρχὰς μάλιστα, ἠπατήθην.»

Τοιαύτη ἦτον ἡ ἐξομολόγησις τοῦ Κ. Σποννέκ, ὅτε τὸν εἶδον τὸ τελευταῖον, οὐδόπως προβλέπων ὅτι τόσον ταχέως θὰ ἤκουον περὶ τοῦ θανάτου του.

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗΣ

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

II'

Γήσσα γοητευομένη.

Συνελθὼν ἐκ τῆς πρώτης καταπλήξεως ὁ ποιμὴν ἠγέρθη καὶ καταλιπὼν τὴν θύραν τοῦ οἴκου ἀνοικτήν, οὐδὲ στρέψας κἄν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐτράπη εἰς φυγὴν, ὅχι μόνον ἐνδίδων εἰς τὴν δύνμην ἐκείνην, ἣτις σύρει τοὺς κοινούς ἐγκληματίας μακρὰν τοῦ τόπου τοῦ ἐγκλήματος, ἀλλὰ καὶ ἀμυνόμενος διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πανισχύρου φαρμάκου. Ἠγνῶει ἀκριβῶς πότε καὶ πῶς ἐδηλοῦται αὕτη. Ἐφαντάζετο πρὸς στιγμὴν ὅτι συναντῶν ἐκ νέου τὴν Ἀθιγγανίδα ἐν τῷ χωρίῳ, ἐν τοῖς ἀλωνίοις, ὑπὸ τὰ βλέμματα τῶν γονέων καὶ ἄλλων χωρικῶν, ἴσως δὲν θὰ ἦτο πλέον κύριος ἑαυτοῦ, ἢ ἴσως ἐκείνη θὰ ὑπέκυπτεν εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ φίλτρου... καὶ ἔφευγεν, ἔφευγε διὰ τῶν ἀμπελώνων.

Ἐῦρε τὸ ποιμνιον, τὸ ὁποῖον εἶχε καταλίπει ὑπὸ τὴν φύλαξιν δεκαετοῦς ἐξαδέλφου, παρὰ τὰ Τουρκομνημάτα, παρέλαβεν αὐτὸ ἀποτόμως ἀπὸ τῆς βοσκῆς καὶ ὠδήγησε σπεύδων πρὸς τὸν Ὑδρόμυλον.

Ὁ Ὑδρόμυλος τῶν Γουβῶν, μὲ τοὺς ἀσβεστοχρίστους τοίχους, τὴν ἐπικλινῆ στέγην καὶ τὸν μέγαν σεσηπτότα τροχόν, κεῖται ἐν περικαλλεστάτη θέσει καλουμένη Κριθαριαίς. Εἶνε δ' αὕτη μικρὰ κοιλάς, ἧς αἱ χλοεραὶ πλευραὶ ὀρθοῦνται ἀμφιθεατρικῶς κλιμακωταὶ πρὸς τὸν γαλανὸν αἰθέρα καὶ ἡ ὁμαλὴ περιοχὴ ξανθὴ ἐκ τῶν κριθοσπάρτων ἀγρῶν λευκαίνεται διατεμνομένη ὑπὸ τῆς χαλικοστρώτου κοίτης τοῦ ξηροποτάμου Βρύσα.

Ἄλλ' αἱ φυσικαὶ τοῦ τόπου καλλοναὶ οὐδόπως ἐνδιέφερον τὸν ποιμένα, οὐδ' εἰλκυσαν αὐτὸν ἐκεῖσε. Ἦλθεν ἀπλῶς ἵνα ποτίσῃ τὸ ποιμνιον καὶ ὁδηγήσῃ εἰς τὸν πρὸς τὸ δασῶδες βουνὸν ἐγγὺς τῶν ὀρέων τῆς Τζαπουριᾶς. Ἐκεῖ θὰ ἦτο καὶ ἐν πλήρει ἐρημίᾳ καὶ οὐχὶ μακρὰν τῆς καλύβης τῶν Ἀθιγγάνων, οὕτω δ' ἡ μετὰ τῆς Ζεμφύρας προσδοκωμένη συνάντησις καὶ εὐχερεστερά καθίστατο καὶ ἀσφαλῆς.

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὅλα σχεδὸν τὰ ποιμνια τοῦ χωρίου εἶχον ἀθροισθῆ ὑπὸ τὰς παραποταμίους πλατάνους, ὅπως ποτισθῶσιν ἐν τῷ γλίσχρῳ ὕδατι τοῦ Βρύσα, καὶ ἠκούοντο ἐκ μακρᾶς ἀποστάσεως οἱ πολύφθογγοι κωδωνισμοὶ τῶν κριῶν καὶ τῶν τράγων, οἱ βελασμοὶ τῶν προβάτων, αἱ ὑλακαὶ τῶν κυνῶν, οἱ συριγμοὶ καὶ αἱ κραυγαὶ τῶν ποιμένων.

Τούτων οἱ ἀνηλικώτεροι καταλιπόντες τὰ ποιμνια ἐλεύθερα ἐπέδιδοντο εἰς ποικίλας παιδίας. Οἱ μὲν ἠλίεον ἐντὸς θολοῦ τινος βόθρου, ἕτεροι ἀνερριχῶντο ἐπὶ κουκουναριᾶς, ἵνα δρέψωσιν ἄωρους κώνους, ἄλλοι ἐλιθοβόλου τοὺς ἐπὶ τῶν πλατάνων τερετίζοντας κοσσύφους καὶ τις ὀκταετῆς φιλόμουσος ἔκοπτε κάλαμον ὅπως κατασκευάσῃ αὐλόν.

Τὰ ποιμνια κατεπάτου τὴν ὑγρὰν ἄμμον σπεύδοντα νὰ ποτισθῶσι καὶ συνεμίγνυντο τὰ πρόβατα καὶ ἤριζον διὰ τῶν κεράτων ἀγέρωχοί τινες τράγοι καὶ προσετρίβοντο ἐπὶ τῶν δένδρων αἱ ψωριῶσαι αἶγες καὶ κατοπτρίζοντο ἐν τῷ κρυσταλλίνῳ ὕδατι κατὰ στίχων μορφαὶ ἀναμίξ, μέλαιναὶ καὶ ψαραὶ καὶ λευκαὶ, ἀναμασσῶσαι καὶ ἠλιθίως μορφάζουσαι.

Ὁ Γιαννιὸς σπεύδων νὰ ποτίσῃ τὸ ποιμνιον αὐτοῦ δὲν ἀνέμεινε σειράν, ἀλλ' ἐξεδιῶξε τὰ τῶν ἄλλων καὶ ἐπειδὴ τις τῶν μικρῶν ἴβροσκῶν ἐτόλμησε νὰ διαμαρτυρηθῆ, ἐξημμένος ὡς ἦτο, ἐξύβρισε, ἐρράπισε καὶ ἀπέπεμψεν αὐτὸν κλαίοντα.

Ἐγγύτατα τοῦ μέρους ἐκείνου διήρχετο ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα πρὸς τὰ μεσόγεια χωρία. Ὁ ποιμὴν προσηλωμένος εἰς τὸ ποιμνιον, οὐδὲ ἐστράφη νὰ ἴδῃ τίς ὁ ἵππευς ὁ ἐρχόμενος ἐν τριποδισμῷ γοργῷ καὶ κινῶν τὸν κριορτόν. Καὶ θὰ διήρχετο οὗτος τρία μόλις βήματα μακρὰν ἀπαρατήρητος, ἂν μὴ φωνή τις πτερωτῆ διεπέρα ὡς βέλος τὴν καρδίαν τοῦ νέου χωρικοῦ.

— 'Στὰ Βρυσάλια! . . .

'Ανετινάχθη ἔκθαμβος καὶ εἶδε τὴν 'Αθιγχανίδα ἐπὶ τῆς ὄνου φεύγουσαν γοργῶς καὶ στρέφουσαν πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν. Τὰ χεῖλη αὐτῆς ἐμειδίαν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκαμμύοντο περιπαθῶς· ὁ Γιαννιὸς ἠσθάνθη ὑπερτάτην δύναμιν, ἣτις ἔσπυρεν αὐτὸν πρὸς τὴν φεύγουσαν καὶ ἔσπευσε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ. Εἰς τὴν πρώτην ὁρμὴν φωνή τις γνωστὴ ἀνεχαίτισε τὸν ἐρωτόληπτον χωρικόν.

— Αἶ, Γιαννιέ, γιὰ ποῦ :

'Ο νεανίας ἀνεκόπη, κρῦος ἰδρῶς περιέχυσε τὴν ράχιν καὶ τὸ μέτωπον αὐτοῦ· ἡ φωνὴ ἐκείνη ἦτο τοῦ ἐκ μητρὸς θεοῦ Ζάχου Μυλωνά.

— Καλὴ σου 'μέρα, μπάρμπα, ἤρωσε τεθορυβημένος ὁ ἀνεψιός.

— Τ' ἔπαθες καὶ ξαφνίστηκες 'σὰν τὸ λάφι; Καὶ εὐτυχῶς δίχως νὰ προσμείνῃ ἐξήγησιν, ἦν θὰ ἠδυνάτει νὰ δώσῃ ὁ ποιμὴν, προσέθηκε :

— Σὲ βίγλισα ἀπ' τὸ μῦλο πέρα κ' ἦρθα νὰ σὲ πάρω ἀγγάρεα.

Καὶ ἐνῶ ὁ νέος ἀδημονῶν ἔνευε κάτω τὴν κεφαλὴν καὶ ἔδακνε τὸ χεῖλος, ὁ θεὸς μυλωθρὸς ἀνέπτυσσε διὰ μακρῶν πῶς εἶχε βλαβῆ μία ἀκτίς τοῦ τροχοῦ, ἣτις εἶχεν ἀνάγκη ἀλλαγῆς καὶ προσέθηκεν ἐν συμπεράσματι, ὅτι μόνος ὁ ἐπιδέξιός Γιαννιὸς ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ εἰς τοποθέτησιν τῆς νέας ἀκτίδος, ἣν εἶχεν ἤδη ἔτοιμον.

— Σὲ δυὸ τρεῖς ὥραις μπιτίζουμε τὴ δουλειά· δὲν ἔχεις νὰ χασομερήσῃς πολὺ! εἶπε τέλος ἰδὼν ὅτι ὁ ποιμὴν ἐδίσταζε.

Καὶ ὁ ταλαίπωρος νέος, μὴ εὐρίσκων εὐλογον πρόφασιν ὅπως ἀποφύγῃ τὴν ἐργασίαν, τὴν κατάρτατον αὐτὴν ἐπισκευὴν τοῦ μύλου, ἠναγκάσθη ἐκὼν ἄκων ν' ἀκολουθήσῃ τὸν θεῖον, καταλιπὼν τὸ ποίμνιον ὑπὸ τὴν φρουρῆσιν ἐτέρου τινὸς μικροῦ βοσκοῦ καὶ στέλλων καθ' ἑαυτὸν εἰς τὸν διάβολον καὶ τὸν μῦλον καὶ τὸν μυλωθρόν.

'Η φωνὴ ἐκείνη ἦτο ἑναυλος εἰς τὴν ἀκοήν του.

— 'Στὰ Βρυσάλια! . . .

Τὴ ἄλλο ἐσήμαινε ἢ ὅτι εἰς τὰ Βρυσάλια θὰ ἦρχετο νὰ τὸν εὔρῃ;

Προφανῶς τὸ φίλτρον εἶχεν ἐπενεργήσῃ ἤδη· ἡ 'Αθιγχανίς ἐδίδε συνέντευξιν, ὠρίζε τόπον τὰ δροσερὰ Βρυσάλια, ὅπου τὸ ὕδωρ ρεῖ ὑπὸ μεγάλαις πλατάνουσι καὶ λούει διανθεῖς πικροδάφνας, ὅπου αἱ πυκναὶ λύγοι καὶ οἱ συμφυεῖς σχῖνοι παρέρχουσι κρύπτας ἀσφαλεῖς. Τίς οἶδεν ἂν δὲν ἐπορεύετο κατ' εὐθεῖαν ἐκεῖσε, ἂν δὲν ἀνέμενε νῦν ἀδημονοῦσα;

Καὶ αὐτὸς ἠλιθίως ὑποκύψας εἰς τὴν θέλησιν τοῦ φαλακροῦ θεοῦ ἐσφυρηλάτει κεκλιμένος ὑπὸ τὸν ἄξονα τοῦ τροχοῦ. Εὐνόητον δ' εἶνε μετὰ πό-

σης ἀθυμίας καὶ ἀδεξιότητος εἰργάζετο. ἔκμανε μάλιστα πρὸς στιγμὴν κατὰ τοῦ μύλου αὐτοῦ, ὅστις ἦν αἴτιος τῆς ἐρωτικῆς ἀποτυχίας, κατήνευγε μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς κτυπήματα ἐπὶ τῶν ξύλων, ὥστε ὀλόκληρος ὁ τροχὸς ἐκλονήθη καὶ ὁ θεὸς ἠναγκάσθη νὰ ἐπέμβῃ ἀνησυχῶν :

— Αἶ, παλληκάρι μου, βάστα τὸ θυρό σου, θὰ μοῦ 'γκρεμίσης τὸ μῦλο.

Καὶ οὐδὲν ἐκέρδησε διὰ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, παρέτεινε μάλιστα τὴν ἐργασίαν καὶ ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ὅτε ἀπαλλαγεῖς τέλος καὶ οὐδόλως προσέχων εἰς τὰς εὐχαριστίας τοῦ θεοῦ καὶ ἀποποιηθεὶς τὸν οἶνον, ὃν προσήνεγκεν αὐτῷ εἰς ἀμοιβήν, ἐπῆλθεν ὁ ποιμὴν εἰς τὰ Βρυσάλια, ὀδηγῶν τὸ ποίμνιον μεθ' οἷας σπουδῆς τὸν χειμῶνα, ὅτε ἠπείλει θύελλα.

Καὶ ἐνῶ κορυφωθείσα προσδοκία ἐπτέρου τοῦ πόδας αὐτοῦ ἀφ' ἐνός, ἀφ' ἐτέρου ἀπελιστικῆς τις σκέψις ἔκοπτε τὰ γόνατά του: ἂν ἐκείνη εἶχεν ὑπάγῃ ἐκεῖ καὶ μὴ εὐροῦσα αὐτὸν ἔφυγεν! . . . 'Αλλὰ παρεμυθεῖτο εὐθὺς ἄλιν: ὄχι, κατὰ τὴν πρόρρησιν τῆς γοήσεως, ἡ γυνὴ ἣτις θὰ ἐγεύετο ἐκ τοῦ βοτάνου ὄφειλε νὰ ἔλθῃ εἰς τοὺς πόδας του. Καὶ ἂν λοιπὸν ἡ 'Αθιγχανίς ἐπορεύθη ἐκεῖ ὅπου ἤλπισεν ὅτι θὰ τὸν εὔρῃ, μὴ συντυχοῦσα αὐτῷ ἢ θὰ ἀνέμενε ἢ θὰ ἐπανήρχετο.

Καθ' ὅσον δὲ προῦχώρει εἰς τὴν κλεισώρειαν, ἣτις καλεῖται Βρυσάλια ἴσως διὰ τὰ πολλὰ ὕδατα αὐτῆς ἢ διότι βρέχεται ὑπὸ τοῦ ξηροποτάμου Βρύσα, νάρκη τις παρέλυε τὰς κινήσεις του, ἡ κεφαλὴ του ἐστρέφετο, ἡ καρδιά του ἔπαλλεν ἀτάκτως. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀνεσπίρτα καὶ ὠχρία ἐκ τοῦ ἐλαχίστου θορύβου, ὃν προῦξενε ἀφιπταμένη τρυγῶν, χελώνη βαδίζουσα ἐπὶ ξηρῶν φύλλων, ἐρίφιόν τι εἰσχωροῦν ἐντὸς τῶν θάμνων. Καὶ ἀπέδιδε τὴν κατάστασιν ταύτην ἐν ἣ τὸ πρῶτον νῦν διετέλει εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ φαρμάκου.

— Διαβολεμένο βοτάνι ἀλήθεια· μπορεῖ νὰ σαλέψῃ τὰ λογικὰ κανενός! διελογίζετο.

'Αλλ' ἐκεῖ νέα δοκιμασία ἀνέμενε αὐτόν. Δύο χωρικά εἶχον πλύνῃ ἐν τῷ ρέοντι ὕδατι, παρέμενον δ' ἔτι ἐκεῖ κλώθουσαι καὶ φλυαροῦσαι μέσῳ τῶν ὑγρῶν ἐνδυμάτων, ἅτινα εἶχον ἀπλώσῃ ἐπὶ τῶν πέριξ θάμνων. 'Ο ποιμὴν ἔτυψε μετὰ πείσματος τὴν γῆν διὰ τοῦ ποδὸς καὶ ἀπέπτυσσε φοικώδη βλασφημίαν. 'Απέφυγε μεθ' ἀπλοῦν χαιρετισμὸν τὴν συναναστροφὴν αὐτῶν καὶ προεχώρησε πλαγίως πρὸς ὑψηλὸν τι μέρος, ὅθεν ἐπώπτευεν αὐτάς. Μετ' ἀγωνίαν ὥρας, ἣτις ἐφάνη αἰὼν εἰς τὸν Γιαννιόν, αἱ χωρικά ἠνδόκησαν νὰ περισυλλέξωσι τὰ στεγνωθέντα ἐνδύματα καὶ νὰ ἀπέλθωσιν. "Όταν ὁ ποιμὴν ἔτεινε τὸ οὖς πρὸς τὰς βαθυμηδὸν σβεννυμένας ἐκ τῆς ἀποστάσεως φωνὰς αὐτῶν, αἵτινες μόναι

ἐτάραπτον τὴν ἐσπερινὴν σιωπὴν, καὶ ὅταν τέλος οὐδὲν ἤκουεν ἀνέπνευσε βαθέως, ὡς ν' ἀπηλλάγη ἐπαχθοῦς φόρτου.

Ὁ ἥλιος εἶχε δύστη καὶ ἠπλοῦτο πέραν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὄριζοντος ἢ βασιλείου αὐτοῦ πορφύρα. Δειλὸς ὁ Ἑσπερος ἔλαμπεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. Ὁ ποιμὴν ἐκάλυψε διὰ τῶν δύο χειρῶν τὴν μορφήν. Ἄρρητόν τι, ἀνεκφραστον συναίσθημα ἀνήρχετο ἐκ τοῦ στήθους καὶ ἐπνιγεν αὐτὸν καὶ ἐξεχύθη εἰς βαθὺν στεναγμόν, μεθ' ὃν ἐνόμισεν ὅτι ἀπέπτη ἡ ζωὴ του, ἢ ὑπαρξίς του ὅλη. Πρὸς στιγμὴν ἀπώλεσε πᾶσαν συναίσθησιν, ἢ ἀτομικότης αὐτοῦ ἐμηδενίσθη...

Συνῆλθε βιαίως ἐκ τῶν ὑλακῶν τοῦ Ἀχμέτ, ὅστις ὤρμησεν ὀργίλος πρὸς τὴν ἀτραπὸν. Ἄνεκάλεσε δι' ἐπανειλημμένων συριγμῶν τὸν κύνα καὶ ἔσπευσε πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην.

Ἐκινεῖτο, ἐνήργει ἀσυνειδήτως ὡς νευρόσπαστον ὑπὸ ἀοράτων νημάτων ὀδηγούμενον.

Ἄλλ' ὄχι, δὲν ἦτο σκιά, δὲν ἦτο φαντασίαις πλάσμα. Γυνή τις προὔχεται πρὸς αὐτὸν μεταξὺ τῶν θάμνων. Ἐν τῷ λυκόφωτι δύο ὀφθαλμοὶ ἔλαμπον ὡς ὁ Ἑσπερος ἐκεῖ ἐπάνω ἐπὶ τοῦ βουνοῦ.

Καὶ ἐπλησίασεν, ἐπλησίασεν, ἕως οὗ ἤσθάνθη μεθῶν ὁ νεανίας τὴν πνοὴν τῆς θερμῆς, τὰ χεῖλη τῆς καίοντα...

Οἱ γρύλλοι ἤλουν ὑπὸ τοὺς θάμνους, τὸ ὕδωρ ἐκελάρυζε μεταξὺ τῶν πετρῶν, οἱ τράγοι ἀνεκινούντο ἐν ὀνείρω κωδωνίζοντες, καὶ ἠπλοῦτο ἀχανὲς ὑπὲρ τὰς μαύρας σκιάς τῶν κοιμωμένων δένδρων ὁ ἕναστρος πέπλος τῆς θερμῆς νυκτός.

ΙΔ'.

Εἰδυλλιακοὶ ἔρωτες

— Εἶσαι ἰδικός μου, γὰρ πάντα ἰδικός μου οὐτ' ὁ Θεὸς οὐτ' ὁ Σαῖτάνης μπορεῖ νὰ μᾶς χωρίσῃ πλειά, ἐπιθύρῃσεν ἡ Ἀθιγγανὶς προσηλοῦσα ἡδυπαθῶς τοὺς γαλανοὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ ποιμένου.

Καὶ ἐκεῖνος κλίνων ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῆς τὴν κεφαλήν, μεθῶν ἐκ τοῦ ἀρώματος, ὅπερ ἀπέπνευον τὰ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς νεάνιδος, κεκρυμμένα κλωνία βασιλικοῦ, ἀπεκρίνετο:

— Δικός σου καὶ ἐξ ζωῆ καὶ ἐξ θάνατο.

Ἄλλοτε πάλιν μετριοφρονοῦσα εἰς ἄκρον ἤλεγχε τὸν νεκρὸν χωρικὸν ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ.

— Τί μοῦ ζήτησεις; Τὴ μαυρίλα μου, τὰ γατίσια ἴμου μάτια ἢ τὴ φτώχεια μου καὶ τὴν κακομοιριά μου;

— Μὴ μευ λὲς αὐτὰ τὰ πικρὰ λόγια... Τὴ μαυρίλα σου! καὶ ποιά εἶνε γλυκότερη μελαχρινὴ ἀπὸ σένα; Τὰ μάτια σου! καὶ ποιαὶ διαμαντόπετραὶς λάμπουν πλεיותר; Ποιὸς λογαριάζει ἐξέ τί τσαντήλα εἶνε τὸ χλωροτύρι, ποιὸς

κυττάει τί παλιγορούτα φορεῖ κορμί λαχταριστὸν τὸ δικό σου;

Καὶ ἐπεκύρου τοὺς λόγους περιπτυσσόμενος αὐτήν. Ἄλλ' ἐκείνη δακρύουσα ἀπώθει τοὺς νευρώδεις βραχίονας.

— Ὅχι, δὲν σου πρέπει ν' ἀγκαλιάζης λαίμω δίχως γιουρντάνι, μέση δίχως κεντιστὸ ζουναρί; δὲν σου στέκει νὰ φιλᾷς κεφάλι δίχως σκουφομάντιλο καὶ δίχως γραλιστάρα.

Διαμαρτυρομένου δὲ διὰ θωπευτικῶν λόγων τοῦ Γιαννιοῦ, ἡ Ζεμφύρα ἐξηκολούθει ἐπιπληκτικῶς:

— Γιατί δὲν ἔδινες ἐς ἄλλην τὸ βοτάνι, ἐξέ καμμιά λιγερὴ τοῦ χωριοῦ, ἐς τὴν Τασώ, ἐς τὴ Μορφούλα, ἐς τὴ Μυγδαλιά τοῦ Ζήση; Ὅχι εἶχες ξάστερη κι' ὀλοφάνερη τὴν ἀγάπη τους ἐς τ' ἀλώνια τοῦ χωριοῦ, θὰ τῆς καμάρωνες ἐς τὸ πανηγύρι μετ' ἄρματά τους... Ὅχι νὰ σέρνεσαι μέσ' ἐς τὰ βουμάνια γιὰ ν' ἀνταμωθοῦμε σὰν ζλάπια, μακρὺ ἀπ' τὸν κόσμον, μακρὺ ἀπ' τῆς ἡμέρας τὰ μάτια!

— Γιατί; καὶ ῥωτᾷς γιατί; γιατί ἐσένα ἀγαποῦσα, ἐσένα ἀγαπῶ πλεיותר ἀπ' τὸ φῶς τῶν ματιῶν μου, πλεיותר ἀπ' τὴν εὐχὴ τῆς μάνας μου.

Καὶ ἐξιστόρει τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐν τῇ καρδίᾳ του τῇ τῆως ξηρᾷ ἐβλάστησε πρῶτον αἴσθημα ὁ ἔρωσ αὐτός, ὡς κυκλαμιά ἐπὶ βράχου, καὶ ἀφηγεῖτο τὰς φάσεις τῆς μοιραίας ταύτης ἀγάπης καὶ τὰς περιπετείας καὶ τὰς ἀμφιβολίας καὶ τοὺς πόνους ἐν τῇ εἰδυλλιακῇ γλώσσῃ τῶν συγχρόνων χωρικῶν, ἧτις οὐδ' ὄλως ὑπολείπεται ἐκείνης, ἣν ἐλάλουν οἱ ἐρωτευμένοι ἀγρόται τοῦ Θεοκρίτου καὶ τοῦ Βιργιλίου.

Αὗται ἦσαν αἱ περιπαθέσταται τῶν νυκτερινῶν συνεντεύξεων, ἀλλ' εἶχον καὶ ὥρας μᾶλλον εὐθύμους. Τοιοῦτος ὁ ἔρωσ πανταχοῦ καὶ πάντοτε: μειράκιον, οὐτὰ χεῖλη διαστέλλει μειδίαμα, ἐνῶ τὰς παρεῖας ὑγραινουσι σταγόνες δακρύων.

Πολλάκις οἱ γέλωτες αὐτῶν ἀφύπνιζον τὴν κοιμωμένην ἠχῶ τοῦ δάσους, πολλάκις ἐκνηγοῦντο ἐν τῷ σκότει, μέσῳ τῶν θάμνων φεύγοντες δῆθεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Ἐνίοτε ἐν ὄρισμένη συνεντεύξει ἡ Ἀθιγγανὶς ἐρχομένη πρὸ τῆς ὥρας ἐκρύπτετο, ἀναρριχωμένη μετ' εὐστροφίας σκυοῦρου, ἐν τῷ φυλλώματι δένδρου καὶ ἐκεῖθεν ἐλιθοβόλει τὸν ἐγκαίρως ἐρχόμενον καὶ ἀδημονοῦντα ἐπὶ τῇ καθυστερήσει αὐτῆς ποιμένα. Ὀνεανίας ἐν ἀρχῇ ἀγνοῶν πόθεν προήρχοντο οἱ ἐξ ὕψους ριπτόμενοι μικροὶ λίθοι ἐξεπλήττετο, ἐταράσσετο, ἕως οὗ μὴ δυναμένη ἐπὶ πλέον νὰ κρατηθῇ ἢ πονηρὰ ἐπροδίδετο διὰ μικροῦ γέλωτος. Καὶ ὁ Γιαννιὸς ἐνόει τότε τὴν παιδιάν καὶ ἀνήρχετο εἰς τὸ δένδρον ὅπως τὴν συλλάβῃ καὶ ἀπωθεῖτο ὑπ' αὐτῆς καὶ τὴν ἔφθανε τέλος καὶ ἐφιλοῦν-

το ὡς πτηνά ἐκεῖ ἐπάνω μεταξύ τῶν κλάδων.

Ἄλλοτε ἐνίπτοντο ἢ ἐπινόησαν ὕδωρ ἐκ τοῦ ρυακίου καὶ ἐβρέχοντο καὶ ὠθοῦντο, ἕως οὐ ἐβαπτίζοντο ἀμφότεροι ἐντὸς τῆς ἀβαθοῦς κοίτης. Πλέον δὲ ἢ ἀπαξ ὁ Γιαννιὸς κατὰ τὴν μεσημβρινὴν ὥραν, ἐνῶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἐν σκιᾷ βαυκαλώμενος ὑπὸ τῶν τεττίγων καὶ ὁ ὕπνος γλυκὺς ἐσφράγιζε τὰ βλέφαρά του, ἐξύπνισεν αἴφνης ὑπὸ θερμοῦ φιλήματος, ὅπερ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ χεῖλη αὐτοῦ θρασέως ἡ Ζεμφύρα, καὶ ἔφυγεν ἔπειτα δρομαία ἵνα μὴ φωραθῇ ὑπὸ τινος.

Συχνότατα ἐδείπνουν τὴν νύκτα ἐκεῖ εἰς τὸν συνήθη τόπον τῶν νυκτερινῶν συνεντεύξεων, τὰ Βρυσάλια. Ὁ ποιμὴν ἐφύλαττε πᾶν ὅ,τι ἡ μητρικὴ μέριμνα ἀπέστειλεν ἐκ τοῦ οἴκου κατὰ τὴν ἡμέραν: πινάκιον ὀσπρίων, τεμάχιον τυροῦ, δράκα ἐλαιῶν, ἡ δὲ Ἀθιγγανὶς ἔφερε συνήθως οὐδὲν ἄλλο ἢ τεμάχιον ἄρτου καὶ εἰκοσάδα ἀπίων, ἅτινα ἔδρεπεν ἀπὸ τῶν δένδρων τοῦ χωρίου. Εἶχον καὶ γάλα ἐκ τῶν αἰγῶν, ὅπερ ἔπινον νωπὸν μεθ' ἄλατος. Τί ἄλλο ἤθελον; Ἄλλως δὲν ἐστεροῦντο τοῦ σπουδαιοτάτου προσπαγίου: ὀρέξεως, καὶ εἶχον τὸ πλουσιώτατον ἐπιδόριον παντὸς δείπνου: τὸν ἔρωτα.

Οἱ χωρικοὶ ἦσαν ἐπηρεαζόμενοι κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐν τοῖς ἀλωνίοις καὶ δὲν ἀπεμακρύνοντο τοῦ χωρίου, οἱ δὲ λοιποὶ ποιμένες, ὧν οἱ πλείστοι ἀνήλικοι, ὠδήγουν τὰ ποίμνια αὐτῶν καὶ διενυκτέρευον οὐχὶ πέραν τοῦ ὕδρομύλου, ὥστε οὐδεὶς ἀδιάκριτος ἤλθε νὰ ταραξῆ τούς εἰδυλλιακοὺς ἔρωτας τῆς Ἀθιγγανίδος καὶ τοῦ ἀγρότου.

Ἄφ' ἐτέρου ὁ Γυφτοκάβουρας εἶχεν ἀπέλθῃ χάριν ἐργασίας τινὸς εἰς Αἰδηψὸν ἐπὶ ἐβδομάδα καταλιπὼν τὴν κόρην μόνην φύλακα τῆς καλύβης, ὥστε οὐδ' ἐκεῖθεν εἶχον νὰ φοβηθῶσιν. Ἄλλως δ' ὁ μονόφθαλμος, ὅταν ἔκλειε βεβαρημένος ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τοῦ οἴνου τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν, ἦτο βέβαιον ὅτι δὲν θ' ἀφυπνίζετο οὐδ' ὑπὸ τῆς σάλπιγγος τοῦ ἀγγέλου. Ἡ κόρη κατελίμπανεν αὐτὸν νύκτας ὅλας μόνον ῥέγοντα καὶ ἔσπευδεν εἰς συνάντησιν τοῦ φιλάτου.

Ὁ Γιαννιὸς, θρασυθεὶς ἐκ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ἀθιγγάνου ἐτόλμησε δις ἢ τρίς νὰ ἔλθῃ τὴν νύκτα εἰς τὴν καλύβην, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰς ἐκδρομὰς ταύτας, διότι συναντήσας ποτὲ χωρικὸν ἐκ Τσαπουρνιάς γνωστόν, ἐνεδρεύοντα χάριν λαγῶν ὀπισθεν τῶν θάμνων, καὶ ἀρνηθεὶς ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ἦτο, ἐτουφεκίσθη ὑπ' αὐτοῦ ἐξ ἀποστάσεως ἀνεπιτυχῶς.

Ὁ χωρικός ἀφηγήθη τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ χωρίῳ τὴν ἐπομένην καὶ πολλῶν ὑπονοιῶν καὶ εἰκασιῶν ἐγένετο τοῦτο ἀφορμῇ. Τινὲς ἐφρόνουν

ὅτι ζωοκλέπτης θὰ ἦτο ὁ ἄνθρωπος ἢ φυγόδικος, γέρων τις δὲ μικρόσωμος πεφημισμένος ἐπὶ πονηρίᾳ, ὃν ἐπὶ ταύτῃ κα προσωνόμαζον Μωραίτην, καμμῶν τὸν ὀφθαλμὸν ὑπέλαθεν:

— Κᾶτι θηλυκὸ εἶνε 'ς τὴ μέση!

Εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον ὁ Γιαννιὸς ἤρχετο νῦν σπανιώτερον ἢ ἄλλοτε. Ὅσακις ἐπάτει τὸν οὐδὸν αὐτοῦ κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀλγεινοῦ τινος συναισθήματος. Ἐκεῖ ἀνελογίζετο τὸ μέγεθος τοῦ παραπτώματος, εἰς ὃ εἶχεν ὑποπέσει παρασυρθεὶς ὑπὸ τῆς ἀγάπης. Καὶ ἐφοβεῖτο ἐκάστοτε μὴ ἐφωράθῃ, καὶ παρεξήγει συχνὰ τὸν τρόπον τοῦ πατρός, καὶ πολλάκις ἀνέμενε τρέμων ν' ἀκούσῃ αἴφνης ἐκσπῶσαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κεραυνοδόλον τὴν ὀργὴν καὶ τὴν πατρικὴν κατάραν.

Μόνον ἐκεῖ ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ γενεθλίου οἴκου ἔπτησε δειλῶς ὁ ἔνοχος ἔρως τοῦ ποιμένου. Ἀλλὰ εὐθὺς ὡς διεσκέλιζε τὴν θύραν, τὸ πανίσχυρον αἶσθημα ἀνελάμβανε πάλιν ἀπόλυτον τὴν κυριαρχίαν. Ὁ ἀπλοῦς ἀγρότης πεποιθὼς ὅτι διετέλει ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ μαγικοῦ βοτάνου, ἐκυπτε δουλικῶς τὴν κεφαλὴν, αἰσθανόμενος τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐς αἰεὶ δεδεμένας ὑπὸ ἀλύσεων ἀδιαρρήκτων, οὐδ' ἐπεχειρεῖ ν' ἀποσείσῃ ταύτας—ἄλλως ἦτο τόσον ἀπαλὰ τῶν θωπειῶν καὶ τῶν φιλημάτων τὰ δεσμά!...

Ἐνῶ ἐν ἀρχῇ ἐθεώρει σωτήρια τὰ δύο εἶτη τοῦ χωρισμοῦ, ἐνῶ προσεδόκα τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως ὡς ἡμέραν ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῦ ἀσκόπου καὶ ἀνοσίου τούτου ἔριτος, πρὸς ὃν ἡ μοῖρα τὸν παρέσυρε, νῦν, καθ' ὅσον προσήγγιζεν ἡ 1 Αὐγούστου, ὠρισμένη ἡμέρα τῆς ἐν τῷ στρατῷ κατατάξεως, ἐκορυפוῦτο ὁ πόνος αὐτοῦ ἐπὶ τῷ χωρισμῷ.

Ἡ Ζεμφύρα ἐβλεπεν αὐτὸν κατηφῆ, δακρύνοντα ἐνίοτε καὶ ἠρώτα ἀνησυχούσα τὴν αἰτίαν. Ἐκεῖνος δ' ἀπέκρυπτε τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν θλίψιν ἀπέδιδεν εἰς ἄλλας ἀφορμὰς, ἰδίᾳ δ' εἰς τοὺς φόβους, οὓς εἶχε πάντοτε μὴ ἀνακαλυφθῶσιν ὑπὸ τῶν γονέων αἰ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Γυφτοκάβουρα σχέσεις αὐτοῦ. Καὶ ἐκείνη τότε παρεμύθει αὐτόν, διεβεβαίου περὶ τῆς αἰωνίου ἀγάπης τῆς καὶ ἐπέλεγε:

— Στὸ ὑστερὸν κανεὶς δὲν μ'πορεῖ νὰ μᾶς χωρίσῃ, ἔστ' εἶνε γραφτὸ πλεῖα μὲ τῆς Μοίρας τὸ χέρι. Ὅπου νὰ πᾶς κοντά σου θάρῳ, σκλάβο θὰ σέρνωμαι 'ς τὰ πόδια σου!

Καὶ ἤρχιζαν ἔπειτα σχέδια περὶ τοῦ προσεχοῦς χειμῶνος: ποῦ θὰ συναντῶνται, πῶς θὰ βλέπωνται τὰς νύκτας τὰς μαύρας, ὅταν ὅλοι θὰ ζητῶσιν ἄσυλον ὑπὸ στέγην παρὰ τὴν πύραν. Ἐνῶ δ' ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τούτων ἐμάλασσε τὴν ἀλγοῦσαν καρδίαν τοῦ φιλάτου, παρῶνεν μάλιστα καὶ ἐξηρέθιζε τὴν πληγὴν αὐτοῦ,

συνειδότης πόσον φροῦδα ἦσαν τὰ σχέδια ταῦτα!...

[Ἐπεταί συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

101

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΥΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΨΕΥΣΤΩΝ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Β' κλάσεις: Ψεύδη βλαπτικά ἢ ἀντικοινωνικά

Ἐνταῦθα θὰ ἴδωμεν ὅλας τὰς λεγεῶνας τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπειλητικὰς καὶ εἰδεχθεῖς τὴν ὄψιν πορευομένας πρὸς ἔφοδον κατὰ τῆς κοινωνίας μὲ τὸν αὐτὸν ὁμοιομορφον ὄπλισμόν, τὸ ψεῦδος.

Ὁ φθόνος, ἡ πλεονεξία, ἡ ἐκδίκησις, ἡ ἀσυνειδήτως φιλοδοξία, ὁ ἔρωσ, τὸ μῖσος, ἡ ματαιοδοξία καὶ πάντα ἐν γένει τὰ βίαια πάθη, ὧν ἡ ἐκπλήρωσις σκοπεῖ τὸ μὲν τὴν βλάβην τῶν ἄλλων, τὸ δὲ τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ἢ καὶ συνηθέστερον ἀμφοτέρα ὁμοῦ, ἔχουσιν ὡς ὄργανον καὶ μέσον ἰκανοποιήσεως αὐτῶν τὸ ψεῦδος. Ὁ κοινὸς λοιπὸν καὶ γενικὸς χαρακτήρ τῶν ψευδῶν τούτων εἶνε κατ' ἔξοχὴν ἀντικοινωνικός. Διαϊροῦμεν δὲ αὐτὰ εἰς δύο τάξεις:

Πρῶτον εἰς ψεύδη πρὸς ἐπίθεσιν, πρὸς υπεράσπισιν, ἢ καὶ πρὸς ἀμφοτέρα ὁμοῦ.

Δεύτερον εἰς ψεύδη παθολογικά.

Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις μὲν ὑπάγονται:

Τὸ γένος τῶν συκοφαντῶν μὲ τὰ διάφορα εἶδη καὶ τὰς ποικιλίας αὐτοῦ.

Οἱ συκοφάνται, οἵτινες χάριν ἀντεκδικήσεως διὰ γενομένην ποτὲ αὐτοῖς ἀδικίαν, ἀσήμαντον, ἐλαφρὰν ἢ βαρεῖαν, ἐπωφελοῦνται πάσης περιστάσεως ὅπως ὑπόκλις, τεχνήντως ἢ φανερώς καὶ ἀποτόμως διαδίδωσι ψεῦδη κατὰ τοῦ ἔχθρου αὐτῶν ἢ διαστρέφωσι καὶ κακῶς ἐρμηνεύωσι τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις τοῦ ἔχθρου τῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ὑπονομεύσεως καὶ ὑποτιμῆσεως τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ παρὰ τῇ κοινῇ συνειδήσει· τούτου ἀπαξ κατορθωθέντος ἢ ἰσορροπία ἀποκαθίσταται ἐν τῷ σάλῳ τῆς ἐμπαθοῦς ψυχῆς τῶν.

Οἱ συκοφάνται, οἵτινες ἐξ ἀπλῆς ζηλείας ἢ φθόνου ἢ καὶ ἀντεκδικήσεως συστηματικῶς καταδιώκουσι καὶ μετὰ σατανικῆς ἐπιμονῆς τὸ θῦμα αὐτῶν, ὑφαίνοντες ἐν τῷ σκότει ἀνήκουστα ψεῦδη, ὑποκρινόμενοι τρυφικῶς ἐν τῇ κοινωνίᾳ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς συμπαθείας καὶ ἐμπιστοσύνης αὐτῆς τὸν ἀθῶον καὶ ἅγιον ἵνα ἀσφαλέστερον ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ τῶν· ἀποθέτουσι δολίως καὶ μετὰ τέχνης ὡς σκορπιὸν τὸ δηλητηρίον τῶν ἐπωφελοῦμενοι καὶ τῆς ἐλαχίστης καταλλήλου περιστάσεως, δημιουργοῦσι

σχέδια ἐπὶ σχεδίων καὶ δὲν εὐρίσκουσιν ἡσυχίαν ἐν τῇ μελανῇ ψυχῇ αὐτῶν πρὸ τῆς ἐξολοθρεύσεως ἢ τῆς σπουδαίας βλάβης τοῦ ἔχθρου τῶν. Οὗτοι εἰσὶν οἱ κροταλῖαι τῶν ὄφρων τούτων τῆς κοινωνίας. Ὁ Σαίξσπηρ παρέχει ἡμῖν ὡς τέλειον τύπον τοιοῦτου εἶδους συκοφάντου τὸν Ἰάγον.

Οἱ συκοφάνται, οἱ ἦττον σχετικῶς βλαπτικοὶ καὶ καλοθεστέροι εἶδους, οὐς δέον μᾶλλον νὰ ἀποκαλέσωμεν κακογλώσσους. Οὗτοι ὑπερβάλλουσιν ἢ ὑποτιμῶσι τὰ προτερήματα ἢ τὰ ἐλαττώματα ἄλλου προσώπου ἐξ ἀπλῆς παιδαριώδους ζηλείας ὁρμώμενοι, ἢ παραμορφοῦσι χαιρεκάκως τὰ κατ' αὐτὸ περιστάσεως δοθείσης. Τὸ εἶδος τούτο ἀποτελεῖται ἰδίως ἐκ γυναικῶν, ὧν τὸ στόμα εἶνε τὸ σύνθημα ἐνδιαίτημα τῆς φλυαρίας.

Ἐν τέλει ἐνταῦθα ἀνήκουσι πάντες ὅσοι ψεύδονται πρὸς βλάβην ἄλλου καὶ ἐξυπηρετήσιν τῶν ὕλικῶν ἢ ἠθικῶν συμφερόντων αὐτῶν.

Τὸ γένος τῶν πολιτικῶν καὶ πολιτενομένων.

Ἐἶδομεν προηγουμένως ὅτι ὑπάρχουσι πολιτικοὶ ψευδόμενοι ὑπὲρ τοῦ κοινῶν συμφέροντος· ὀφείλομεν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν ἐνταῦθα ὅτι οἱ τῆς κατηγορίας ἐκείνης πολιτικοὶ δὲν ἀποτελοῦσιν ὅλως κεχωρισμένον καὶ αὐθύπαρκτον, οὕτως εἰπεῖν, γένος, ἐντελῶς διάφορον τούτου περὶ οὗ θὰ ἠμιλήσωμεν ἐνταῦθα· τούναντίον τὰ δύο γένη ἐν πολλοῖς ταυτίζονται καὶ συγγέονται. Ὅπως εἰς ὀφέλιμος καὶ κοινωνικὸς πολιτικὸς ἐν δεδομένη τινὶ περιπτώσει δύναται νὰ ψευστῇ πρὸς βλάβην τῆς κοινωνίας ἀπὸ πάθους τινὸς ὁρμώμενος, οὕτω καὶ ὁ βλαπτικὸς καὶ ἀντικοινωνικὸς πολιτικὸς δύναται ἐνίοτε νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας καὶ οὐχὶ τὸ ἑαυτοῦ. Δὲν εἶνε θεβαίως δυνατὸν ἐκάτερος τούτων νὰ εἶ ἀπολύτως ψεύστης ἢ ἀπολύτως φιλαλήθης. Ἡ κοινὴ γνώμη ὅταν ἀποκαλῇ πολιτικὸν τινα ἄνδρα χρηστὸν, εἰλικρινῆ, τίμιον, ἐνῶ εἰς ἕτερον δίδει τὰ ἐπίθετα τοῦ δημαγωγοῦ, ἀνελικρινοῦς, ἀπατεῶνος ἢ προδότου, ἔχει ὑπ' ὄψιν τὸν ἐλάσσονα ἢ μείζονα ἀριθμὸν τῶν ψευδῶν, τὰ ὅποια ἐκάτερος τῶν πολιτικῶν τούτων ἀνδρῶν ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ αὐτῶν εἶπε πρὸς τὴν κοινωνίαν.

Ὅσοι τῶν ἀνθρώπων ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μετὰ μείζονος ἀριθμοῦ ἀτόμων ἐν τῇ κοινωνίᾳ κατ' ἀνάγκην ψεύδονται συχνότερον, διότι ἡ κοινωνικὴ σχέσις βασιζέται ἐπὶ τοῦ ψεύδους καὶ διατηρεῖται δι' αὐτοῦ· ὡς παράδειγμα φαινὸν τῆς ἀληθείας τοῦ ἀξιώματος τούτου ἔχομεν τοὺς πολιτικούς καὶ τοὺς ἐμπόρους. Ἐπίσης τὸ ψεῦδος λέγεται τόσον συχνότερον ὅσον ἡ διαφορὰ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως μεταξύ τῶν ἀνθρώπων εἶνε μεγαλειτέρα· διὸ ψευδόμεθα πλείοτερον πρὸς τὰ παιδιά ἢ πρὸς τοὺς ἐνήλικας, πλείοτερον πρὸς τὰς γυναῖκας ἢ τοὺς ἄνδρας,